

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja 25. jan. [Izv. dop.]

Novi Sobieski ustavovercev, popoljšani Nemec Hausner, židovskega rodu, kateremu so tako nezasiščano slavo peli po adresnej debati, se je tudi pri berlinske nagodbi oglasil, a bolje za njega in za njegovo govorniško slavo, da bi bil molčal. Res da nemška beseda mu gladko teče, in da ima na izbiro vsakojakih feuilletonističnih fraz, ako se pa gre na jedro njegovega govora, kaže se nelogična zmes in protislovje samega sebe. Navdušeno deklamovati, da vladarji ne smejo odločevati o osodi narodov, kakor v absolutističnih časih in razvijati čista demokratična načela, ob enem pa grajati berlinski kongres, da je s svojim ravnanjem proti sultanu temu največjo krivico storil in njegova vladarska prava uničeval; — dalje, zahtevati, da se berlinska na godba ovrže kot neveljavna, v istej sapi pa trditi, da avstrijska armada Bosne ne sme poprej zapustiti, predno se je tam ustanovil mir in red itd.; tak politikar res uže smešen postane. Zato nij čuda, da so ustavoverci sami, ki so početkom govora v celih trumah se gnjetili okolo govornika, se polagoma drug za drugim izgubili, in da je pohvala zmirom bolj tiha postajala, zlasti ko je mož ustavovercem očital, da so z direktnimi volitvami prehudo kratili pravice deželnih zborov. Odslej bode menda konec uže smešnega Hausnerianizma.

Po njegovem govoru je zbornica bila tako utrujena, da je sklenila konec debate. Za večino, to je za pritrjenje berlinske nagodbi je v današnji seji govoril grof Koronini, o katerem se zdaj močno govori, da tudi vstopi v prihodnji kabinet. Branil je Andrassyjevo

politiko in razvijal nalego Avstrije v orijentu v humanitarnem smislu. Koronini je v času, ko je šlo za novo nagodbo z Ogersko bil v hudej opoziciji proti ministerstvu in tačas vstopil v klub skrajne levice (Fortschrittsklub), čegar predsednik je potem bil dolgo časa. Po okupaciji Bosne pa, ko je ta klub vedno ostrejšo opozicijo delal Andrassyju, zapustil ga je Koronini in nij zdaj član nobenega kluba. Po lanskih volitvah za deželne zборе ga vlada nij več cesarju nasvetovala za deželnega glavarja goriškega. Koronini je poštenjak, in ko bi prišel do krmila, gotovo bi ravnal nepristransko in ne pripuščal takih volilnih sredstev, s kakoršnimi so si dozdej ustavoverci pridobivali krivične večine v zborih.

Po Koroniniju poprime besedo generalni govornik manjšine iz fortschrittskluba, dr. Sturm, dunajski advokat, izvoljen pa na Moravskem. Mož je jako talentiran, hladen in sarkastičen govornik, le da se preveč kaže kot advokat nega rabulista in bi morda še kedaj veliko rolo igral, ko bi ne imel za soboj maločastne spomine kot „gründer“ pri mnogih bankah 1873. Pred nekajimi leti ga je fortschrittsklub le nerad sprejel mej svoje družnike, pa polagoma je postal on duša in vodnik tega kluba. Razprtija v ustavovernej stranki še ni koli nij tako odločno in v tako strastnej obliki se pokazala, kakor v govoru Sturma in kar je sledilo za njim. Očital je Ungerju, da je zvičajno in krivo citiral ustavne paragrafe; da podkopava to ministerstvo ustavo; da dela na „staatsstreich“, da mej ustavoverno stranko in tem ministerstvom je vsaka zveza za vselej prerezana in da vladna stranka je zdaj desni centrum, to je pravna stranka in Poljaci. Minister Unger se je tresel od jeze in večkrat vmes klical govorniku, a na levici je nastalo

frenetično bravoklicanje in ploskanje in tudi na galeriji so začeli ploskati in „hoch“ klicati. Rechbauer je zastoj zvonil kar se je dalo, dolgo nij mogel miru napraviti.

Ves razdražen vzdigne se minister Unger, da odvrne Sturmova očitanja. Skoraj elegičen postane, ko našteva zasluge ravno tega ministerstva za ustavo in ustavoverno stranko, od katere bi najmenj bilo pričakovalo, da bode od nje tako hudo napadeno. Direktno volitve so delo tega ministerstva in v zahvalo se mu zdaj očita, da ustavo izdaja! Mameluki, katerih število pa se je poslednji čas skrčilo, so skušali aplavdirati, pa levica je začela na novo sikati in tak spektakel delati, da so poblewni bravoklici kmalu zopet utihnil.

Tacega razpada še v nobeni stranki nijmo videli, kakor zdaj v ustavovernej, Herbst proti Süssu, Koronini proti Sturmju, Sturm proti Ungerju itd. itd., in taka stranka hoče še tudi za naprej vladno krmilo v svojih rokah obdržati?

Ker je bila razdraženost v zbornici prevelika, sklenila se je seja, in prideta poročevalca Herbst in Süs še le v ponedeljek k besedi.

O Bolgarskem.

Angleški poslanec Viljem Harcourt je kritikoval v nekem zboru Oxfordskih liberalcev v dolgem govoru angleško vladno politiko; Rekel je mej družim: „Berlinskemu dogovoru podloga je št. štefanski. Bitstvene preuredbe zadnjega v Berlinu so: Bosna in Hercegovina prepusté se Avstriji, od Bolgarije loči se vzhodnja Rumelija. Nečem govoriti o Bosni in Hercegovini; njiju osvojenje bilo je plača za neposredni vpljiv, ki ga je imel prvi vstanek na Avstrijo, in pogoj, pod katerim je ona

Listek.

Pot v gornje strani.

Pisma Stanka Vraza Dragojili Štauduarke, roj. Krizmaničevej. *)

(Poslovenil Andrej Fekonja.)

I.

V Novem mestu dne 4. aprila l. 1841.

Mi smo sinoči srečno sem dospeli v družbi debelega dežja, kateri nas je zvesto od Us kočkih planin tja v tukajšnje mesto spreml.

Leta 1841., meseca aprila, maja, junija i julija, potoval je Stanko Vraz s prijateljem Izmailom Ivanovičem Sreznjevskim (vseučilšnim profesorjem v Harkovu) iz Zagreba v „gornje strane“ (namreč „ilirsko“) to je (po njegovem) v Kranjsko, slovensko Koroško i slovensko Štajersko. To potovanje opisal je Vraz svojej posestrimi gospé Dragojili Štauduarke, roj. Krizmaničevej v več listih (hrvatski), katere je „Matica hrvatska“ izdala uredjene po Fr. Petračiču

Sinoči ti nijsem mogel pisati, kajti glavno naše delo bilo je sušiti plašče i suknje, katere so do niti bile premočene. Sedaj sedimo v krčmi pod solncem („zur Sonne“), katerega vendar še nijmo videli, kder vziide; kajti ta stan je temen kot carjevina noči. Temne sobe, temna lica z leve i z desne. Z jedno besedo vse temno i neprijetno. Mi bi se uže v jutru bili vzdignoli iz tega mesta, ali kako. Poštni voz je uže včera odšel proti Ljubljani, a druge prilike niti za lepe denarje dobiti nij. Jaz se srdim, a Izmail pravi: „Vsio k lučemu“ (vse k boljemu). Jaz torej hočem utopiti svojo jezo v spominu na te, draga posestrima, i na pot, kateri smo do sedaj

v V. zvezku Vrazovih del l. 1877. Ta pisma so jako zanimiva. Vraz namreč v njih razen svojih doživljajev lepo prikazuje slovenske dežele, njeno prebivalce ter njihove običaje i navade. Mislim torej, da bodo ugajala tudi našim čitateljem, katerim rečena kajiga morebiti nij prišla v roke. Prevoditelj.

prehodili. Eto ti na kratko vse, kar sem videl i kar bi (znam) tudi tebe bilo zavzemalo, ko bi bila poleg mene.

S tesnim in tužnim srcem zapustil sem Zagreb. Ko sem se sel v kočijo, zdelo se je meni, kakor da sem se uže s celim svetom razločil. Toliki mili (veseli i tužni) spomini povračali so se v glavo, udarjali silno na žalostno srce. Še le tedaj, ko so začeli konji klopotati, voz se zibati i proti Savi leteti, olajšalo mi je srce. Palo mi je na um, da sem mož, domoljub, kateri mora pripravljen biti z vsem, kar mu je milo i drago, ločiti se, ako to zahteva korist domovine. S tem sem se po vsem umiril. — Bilo nas je v kočiji: jaz, Izmail, Ivan Mažuranič i jeden francoski trgovec — sami složni ljudje. Pot iz Zagreba v Karlovec nema nič znamenitega. Vse sama ravnina. Z desne stoje gore Samoborske, Okič, Plešivica itd., z leve njive ter njive; gozdi ter gozdi. V Karlovcu sva obi-

ostala nevtralna za časa rusko-turške vojske. Avstrijska politika bila je zvita, in vspešna je bila. Avstrija je dobila svojo plačo, zadovoljna je z njo. Ker se je Avstrija plačala na turški račun, mislim, da ne more tega nihče obžalovati, razen našega starega in zvestega zaveznika, mogočnega sultana. — Vi znate, da je evropska komisija dobila nalogo, izdelati konstitucijo za vzhodno Rumelijo. Konstitucija je lepa reč, a more se le pokazati svoje dobre lastnosti, kadar jo ljudstvo, za katero je ustvarjena, sprejme. Kaj mislijo v tej zadevi prebivalci vzhodnje Rumelije? Listu „Times“ se piše iz Filipopolja sledeče: Čitajoč glavne točke organičnega statuta moral bi misliti, da bode imela Rumelija najboljšo vladno izmed vseh evropskih držav, in da morajo prebivalci za to stvar onim gospodom hvaležni biti. Žalibože reči moram, da bi bila taka misel napačna. Glavni vzrok temu pa je občno in trdno prepričanje, da je dobra vlada pod sultanovo nadvlado nemogoča. In še so drugi in globokejši vzroki nezadovoljstva. Berlinski dogovor ne ugaja bolj izobraženemu delu ljudstva, ki si želi Bolgarijo upravljavano po načelih št. štefanskega dogovora; oni zanikujejo idejo „vzhodnje Rumelije“, in delajo z vsemi močmi na to, da se ne uresniči.

To vam je lepa prihodnost konstituciji. Ljudstvo ima in bode imelo besedo v tej zadevi. Recimo, da ljudstvo neomahljivo nasprotuje sistemu, ki mu ga je dobrotljivi lord Beaconsfield priskrbil, kaj se bode zgodilo — Vzdignili se bodo, mnogo sosedov se njim bode pridružil in vnovič imeli bomo srbsko in bolgarsko vojsko. Čemu je tedaj bilo vse „pomirjenje vzhodnje Evrope“. — Bral sem zadnje dni v vladnih listih o sredstvih, s katerimi se hoče temu v obran priti. „Skupno zasedenje“ kaže jasno, da berlinski traktat ne nosi sadu, ki se je od njega pričakoval. Naredi se konstitucija, da se terjatvam ljudstva zadovolji, a potem je treba „bajoneta“, da se ljudstvo novej naredbi privadi. — Prvo vprašanje, katero bi si jaz v tej reči stavil, je: Ako mi začnemo skupno zasedenje, kdaj bode mu konec? — Vi veste, ko je francoska vojska bila v Rimu, da brani papeževo oblast, bila je velika težava, kako jo dobiti ven. Papež se nij mogel bolje braniti, ko se sultan more. Skupno zasedenje ne bi uničilo berlinskega traktata, ampak tudi to, kar bi imel ta traktat ohraniti, namreč — sultanovo oblast.

„Skupno zasedenje“, čemu? — Da se vsili protivsemu se ljudstvu vlada, za katero ono ne mara. Mislite, gospoda, da se bo angleško ljudstvo udeležilo takega posla? — O skupnem zasedenju govorilo se je že leta 1876., pa angleška vlada nij bila zanj; in to je bilo namenjeno v prid onega ljudstva, ne proti njemu. Imelo se je osvoboditi podjarmljeno ljudstvo, a ne podjarmiti narod, ki je osvoboden de facto in de jure. Pa ogovarjalo se mi bode: to je zaključba velikih moč v Berlinu, in treba se je po njej ravnati. Jaz pa trdim, da so veliki močje že večkrat velike neumnosti spravili na svet. Mislili so, da so na Dunaji Bog vé kaj pametnega iztuhltali, ko so dali Avstriji Lombardijo in Venecijo in nek protektorat čez Italijo. Kaj se je zgodilo? — Obče nezadovoljstvo, zarote, in končno nesrečna vojska. — Mislite, da vzhodnja Rumelija nema „karbonarijev“, da nema mej Slovani Garibaldijev? Prepričan pa sem, da bo liberalna stranka — ako se neče izneveriti vsem svojim tradicijam — delala z vsemi močmi v to svrhu, da se angleška sila ne rabi za pobijanje naroda, ki se bori za svojo svobodo.

Večkrat sem dvomil, ali veruje lord Beaconsfield sam na svojo Rumelijo. Jaz ne verujem, da nam ta naredba priinese mir; nasprotno, prepričan sem, da bo izvirala iz nje vojska. Naj pride vojska prej ali slej, a prišla bo; ker sile, ki delujejo na prerajenje vzhodnje Evrope, se ne dajo zavirati. Vzhodnja Rumelija in druge dežele, ki so se še pustile sultanu, imajo isto poželjenje, isto pravo do svobode, katero so dosegle Srbija, Bolgarija in Črna gora. In njihova želja se bode izpolnila, gotovo se bode, in veselilo me bode videti ta dan.“

— ro —

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 27. januarja.

Tedaj še le denes pride v **državnem zboru** berlinski dogovor do glasovanja. Potlej pa pride še v gospodsko zbornico, ki bode pa krajša nego državni zbor.

Dunajski list poroča, da se bodo v **vojnem** ministerstvu nekatere večje premembe prigodile. Namesto fml. Schöfelda postane fml. vitez Beck šef generalnega štaba, a bode od vojnega ministertva neodvisen, samo cesarju odgovoren.

Vnanje države.

Dogovor o miru mej **Turčijo** in Rusijo še vedno in vedno nij končan. Zdaj zopet pravijo, da Turčija neče dati dovolj garancij za plačanje vojne odškodnine.

Privatna poročila poročajo preko Pariza, da je sultan zbolel. — Dalje se poroča, da mnogo muselmanov, ki nečejo pod Črno-gorco priti, zapuša Spuz in Podgorico.

Italijanska zbornica je 26. jan. sprejela z 205 glasi proti 10 trgovinsko pogodbo z Avstrijo. Glasovanje je bilo tajno.

Iz **Rima** se telegrafuje: Po povodu zadnje papeževe enciklike so prišla v vatikan iz raznih delov Evrope od socialistov in internacionalcev pisma, v katerih se papežu žuga. Glasi se, da jih bode papež dotičnim vladam izročil.

Angleži so že tako daleč prišli, da morajo kakor nekdanji Rimljani, že v vseh delih sveta vojskovati se. Zdaj imajo ne le v Aziji z Afganci, temuč tudi v Afriki s Zulu-Kafri vojsko. „Standard“ poroča iz Natala (britanske kolonije na južno-vzhodnji meji Afrike) 3. t. m., da je kralj Zulu-Kafrov, Cetvayo, vse terjatve angleške vlade odbil, in vojsko 8000 moč zbral na meji. Angleška vlada je dala mu do 11. t. m. časa pomisleka.

Na **Francoskem** so se valovi republikanske opozicije zoper svojo vladno pomirilo, republikanci izprevidajo, da mora ministerstvo časa dobiti. „Journal des Debats“ misli, da je ministerstvo zavezano, da odpravi one uradnike, ki so proti republiki in, da vso administracijo izpremeni.

V **Belgiji** so kakor znano pri zadnjih volitvah zmagali za v parlament, ki je bil do slej v konservativnih rokah, liberalci. Prvo kar so naredili, je nova šolska postava. Kakšna je, kaže 4. § ki pravi: „Poduk v veri je prepuščen familiji in duhovnom. Poslednji dobodo v šoli prostor za veronauk, če ga hote pred šolo ali po šoli učiti.“ V šoli kot takej pa da duhovenstvo ne bode imelo nadzora nego le občina. Postava ta bode pač le tako dolgo veljala, če obvelja, da zopet konservativci zmagajo.

Dopisi.

Iz Ljutomer 25. januarja. [Izv. dopis.] Večkrat se sliši in opazuje, kako nekateri nemščurski apostolčki dokazujejo, da z jedino nemščino se dan denes še kam pride, in kdor te ne zna, ta je pogubljen. Tudi jaz se strinjam zdaj z istimi; zdaj se je tudi meni prikazala svetla zarja, ter spoznam, da brez nemščine ne more nihče na svetu izhajati. A v kratkem preide srebrna doba nemščine, in mestu nje nastopila bode zlata doba; v zlatej dobi pa ne bode več nemščina „die

skala jaz i Izmal našo domorodno pisateljico Dragojilo Jarnevičev. Sirota je bolehn i v tem rodoljubnem Karlovci tako na glasu, da za njo niti jeden od tamošnjih rodoljubov ne zna. Na večer velika gostija pri „cesarju avstrijskem“, i drugo jutro popoldne (1. aprila) pomeknoli smo se s predprego proti Metliki. Ivan Mažuranič spremil nas je tja v Jurjevo, imenje g. Nikolaja Vranicanega, kder je uže po naredbi g. lastnika lep stan za nas bil pripravljen. Tamošnji oskrbnik nas je ljubeznjivo sprejel, da tudi voz na našo službo postavil, na katerem smo se vozili v Metliko, prvo mesto v Kranjskeji na mejniku hrvaškem. Jaz sem z Izmailom prepisal nekoliko narodnih pesem i običajev. — Metličanke so v obče krasne, kakor tudi vse druge Ilirke v Kranjskeji i Hrvatskeji pokraj gornje brežine Kupe. Posebno imajo lepe bele drobne zobiče. Tudi njihova narodna nošnja je lepa i pristojna, tako da bi vse naše blagorodne Ilirke njo brez škode svojega blagorodstva za uzor

sprejeti mogle. Zobun (jopa) skrojen na način ruskih sarafanov, je od belega suknja in z modro ali rudečo volno našit. A opletek (coifure) — krasota. V okolici Metliškeji nosijo žene in dekleta rudeče čarape (nogovice), kakor kanoniki Zagrebški, in cipelje (črevlje) čudne podobe. — 3. tr. vzdignoli smo se iz Metlike proti Ljubljani. Dve uri vožnje v breg proti Novemu mestu začenjajo se uže Uskoki. Z najprvimi sešli smo se v kranjskeji vesi Hrast, kder je polovica hiš Uskoških. Uskoki so narod plemenit in junaški. V Hraсту stopili smo z voza, da obiščemo Uskoškega popa (duhovnika), kateri stanuje četvrt ure od onod v vesi Drage. Ker popa nij bilo doma, šli smo v hišo nekega prostega Uskoka, kateri nas je radostno sprejel. Gospodinja in otroci (ženski) vse je takoj pohitelo, da za nas čim spodobneje mesto pripravi, kar jim je isto tako težko stalo, kajti ta plemeniti narod prebiva v zelo nerodovitnem kraju med gorami, kder skoro nič

ne raste razen ubogega krompirja. — Njihova jedina živina so ovce. Razgovorivši se malo z možem, ženo, otroci, takoj smo se priljubili hiši. Gospodinja nam hočeš nečeš pri-gotovi obed, obstoječi v četirih v mak kuhanih jajcih. Mej tem je prišel pop domu ter svojega slugo poslal v hišo, da nas poprosi, ne bi li prišli na obed k njemu. Žal nam je bilo, to pošteno hišo zapuščati, kder nas so tako srčno sprejeli, ter za nami milo gledajoči klicali so: „V dobri čas pošli, dobri ljudi!“ Tudi Uskokinje so lepo oblečene. Nosijo lepo pisano, na nedrih in rokavih navezeno košuljo (srajco), katera jim do prek kolen seže in katera je z rudečim pasom pripasana. Vrh košulje nosijo zobun, ali na način zobuna skrojen kožuh. Pregača (predprt) sestoji od modro in rudeče tkanine volne na način pogrinjala z resami (fransami). Pri tem nosijo hlačiice od temnega in čarapa od modro rudeče vezanega suknja in postole (črevlje — schuhe). Dekleta imajo jedno po hrbtu visečo kito z vpletkom

„einzige gebildete sprache“, ampak kineško. Pri nas so se že začeli učiti.

Dokaz temu pošljem vam telegram, kateri se je v čistej slovenščini sestavil, ter sosednej telegrafičnej staciji odposlal. Kako je na adresirano osobo došel, evo! tukaj je:

J.!

Sprejmi Ti, D. M. R. najsrčnejša voschna ala kimendanu. Zivili N. z gospoj, N. N. N.

Da imamo tako osobe pri telegrafu v celem slovenskem Štiriji, ko mora vsak dan in vsako uro s slovenskimi strankami občevati, in da še slovensko čitati ne zna, mestu tega pa kineško, je res žalostno.

Iz Gorice 25. jan. [Izv. dop.] Naši ljudje hodijo v masah v Bosno in Hercegovino kjer so doma za vsako silo, a Furlani so si izbrali proti vsem svarjenju — Ameriko. Če pojde tako dalje, bode v kratkem Furlanija prazna. Pa nij čuda. Furlanski „possidente“ (gospodar zemlje) je napram svojim „kolonom“ ali najemnikom pravi pravcati turški — beg. Boji se pa sedaj, da mu ne bode imel kdo zemlje obdelovati ter „javda“ (goriški izraz — za tožiti), kje bode dobil zopet furlansko rajo. Prav mu pristoj!

Goriških Slovencev socialno pustno življenje se je začelo zopet nekam oživljati. Čitalnica je do sedaj imela dva plesa, pri obeh je bilo „fletno“ a pogrešali smo popolnem navzočnost — stare garde. „Bode uže bolje!“ — Slavna c. kr. poštna direkcija v Trstu je bila javnim pritožbam in zahtevam vselej rada pravčna. Zatorej naj skrbi tudi, da se bodo pri nas na pošti dobivale poštne slovenske nakaznice brez — roganja kacega lahonskega človeka na pošti.

Končno moram reči, da Gorica v nikačem obziru ne zasluži biti: „Nizza“ kajti vreme imamo jako umazano in uže sami Goričanje pravijo, da je naša Gorica — prava ne stanovitina „Mica“ a nikakor ne „avstrijska Nizza!“

Z Dunaja 23. jan. [Izv. dop.] Po redkih dopisih iz mej vseučilišnih krogov slovenskih, sodili bi lahko, da živimo jako zaprto življenje, da se ne brigamo za dogodke krog nas. Da bi takov sklep ne bil popolnem opravičen, kažejo naj nekatere črtice iz društva „Slovenije“ in „akademische Lesehalle“. — „Slovenija“ je, rekel bi, reprezentant ne samo vseučilišnikov slovenskih, temuč Slovencev na Dunaji sploh. Da, vpisani so celo go-

od biserov in različnih igrač, in rudečo kapo na glavi. Žene pak pletejo lasi v dve kiti, kateri jim z jedne in druge strani po nedrih z onim istovrstnim vpletkom pri dekletih visiti. Mesto kape nosijo žene premetačo (pečo) na glavi. Obširneje bodem pisal za Danico*) — Od tod podali smo se proti Novemu mestu, kamor nas je, kakor sem uže rekel, debel dež, mokre kot pure dotiral. — Tu smo bili pri Franciškanih in pri pr. g. opatu Albrechtu kateri je dober rodoljub. — Priliko nam je sluga našel, ali stoji do Ljubljane, — joj nam joj! — komu ne bi bilo žal, platiti goldinarjev sedem, kder nij več nego konj jeden. Ostani zdrava, moja razsojevalna posestrima! Ako m na potu ta voz, kateri izgleda kakor hrt gladen, vrati ne zlomi, pisati čem ti iz Ljubljane. Z Bogom!

(Dalje prih.)

*) Namreč „ilirsko“, ali je priobčil v almanahu „Iskri“ l. 1844. Dotični ulomek pridodati čemo na koncu. Prev.

spodje, ki v domovini navadno ne obiskujejo — narodnih društev. Je li to pripisavati zabavam in pevcem „Slovenije“ ali morda nedoločnemu izpeljevanju njenega programa, — ne vem. Notranje društveno življenje sicer nij najbolje, a boljša se in upajmo, da si popolnem opomore do kreposti in duha, ki ga mora imeti. V zadnjem času izdelal se je in sprejel nov poslovni red; napravili so se za ude legitimacijski listi, tako da nij vsak ud kdor se da vpisati, temuč le kdor plača bori 50 novč. na semester. — V sejah ne prepeva se samo, ker, recimo brez ovinkov, petje samo na sebi je prekozmopolitično, temuč čitajo se tudi zanimiva predavanja. Zveze s slovenskimi društvi, sosebno hrvatskim „Velebitom“ in srbsko „Zoro“, so jako ozke in prijateljske, ter videti je, da ideje naše mladine ne zaostajajo za idejami osivelih prvakov. — Javno je hotela nastopiti „Slovenija“ z besedo Bleiweis na čast, — a policija je zavrnila naše „nacionalno politične tendencije“, sedaj se pripravlja komers, ki bode začetkom februarja v čast desetletnega društvenega obstanka. — Novoizbrani predsednik obče priljubljeni g. Andrej Lenarčič nam je porok, da bode ta veselica izborna in društva vredna.

Drugo društvo v katerem so postali Slovenci sosebno zadnji čas „važen faktor“ je „akad. Lesehalle.“ Kakor pravi uže l. § društvenih statut, vpiše se v „Lesehalle“ lahko vsak vseučilišnik bodi si katere narodnosti koli; in res tu dobiš mladine vseh narodnostij avstrijskih, in mej njimi čez 60 Slovencev. — Vsakojake novine, prostorne sobane, razne beneficije vseučilišnike vlečejo na se.

Predsedništvo in odbor je skoro vse nemško; a več ali menj tudi Slovanom pravično. Mi imamo važnejše svojih novin, ki seveda večidel zastonj dohajajo; uživamo iste pravice kot drugi članovi, za drugo delovanje odborovo se pa premiren Slovenec tako ne briga. — To zdržavanje nij odobral sosebno jeden odbornik (Hrvat) in oponiral je nemškemu odboru, kjer je količkaj menil oškodovane naše interese. Zašel je s časom ta odbornik, kakor tudi nič menj strasten predsednik; tožbe so se kopičile, pozvala sta je den drugzega pred naše „porotno sodišče“, ki ga tudi imamo; in konec vsega bila je predsedniku — klofuta. Predsednik je sevela odstopil; sklical se je občni zbor, da podeli razžaljenu predsedniku zaupanje. — Ta tre notek porabili so članovi razpuščenega „nemško nacionalnega Lesevereina“, in vstopilo jih je v par dneh nad dve sto. Postavili so svoje kandidate, ker so tudi stari odborniki večinoma odstopili, in so bile volitve razpisane; razvili olepšane svoje programe in napravili mnogo preglavice vladeželjnemu starem odboru. V sled teh dogodkov puliti sti se obe stranki za Slovane, in, ker je nas največ, sosebno za Slovence. Slovenci so se držali večinoma starega odbora. Mi vemo, da bi moral vladati povsod tak nacionalitetni princip, ki zahteva vsakemu narodu njemu ugodna prava in pravice, i mi spoštujemo načela, ki se s tem principom sklepajo, mi želimo vsakemu svoje. A v tem slučaju nam je bilo misliti drugače. Vstopilo je toliko udov razpuščenega društva, vsi z nemško-nacionalnimi tendencijami v nepolitično društvo, da smo bili mi Slovani proti njim v ogromnej manjšini. — Družba z njimi postala bi s časom gotovo „societas leonina“, njihove ten-

dence bi naše pogoltnile; — saj je poznano to nemško gospodo! Tedaj brez zamere, če nijsmo (preteklo soboto, ko je bil odločilen dan, in se nas je skupilo nad 700) glasovali z nekaterimi gg. Hrvati. Opazujmo delovanje strank, „nemške“ in „avstrijske“, da se v prihodnje naša prepričanja potrdijo ali padejo. Vsakako pa postanimo odločnejši, da n. pr. društvena knjižnica dobi tudi nekaj slovenskih knjig, in postane tudi to društvo res mejnarodno, avstrijsko!

Z Dunaja 25. jan. [Izv. dop.] Naše glavne sovražnike, nemške ustavoverce pa res osoda tepe, da je veselje, prav kakor so zaslužili s svojimi velikimi krivicami, katere so delali osemnajst let avstrijskim Slovanom in federalistom. Komaj naredé jeden korak, da bi došli zopet do kake sloge mej soboj, in da bi se vspéli zopet na višek, na katerega so plezali po lestvi, spletenej iz samih krivic Slovanstvu storjenih, in iz umetnih brezpravnih „liberalizmov“ — uže jih nov udarec zadene, da jim silno brenči okolo ušes, in se celo njih kosmata nemškutarska vest vzbuni.

Jeden tak hud udarec po nemških ustavovercih je bil Auspitzov opravičeni napad na dr. Herbst. Dokaz, da je to res, bere se najbolj iz vseh dunajskih judovskih listov, kateri so najedenkrat solidarni za Herbst in zoper Auspitz. Oni čutijo namreč, da je nemško ustavoverstvo za grehe svojih vodij soodgovorno. Zlo gospodarstvo, politično in finančno, katero je Herbst podpiral, podpirali so vsi ustavoverci, slepó so pa še posebno za njimi šli nemškutarji na Kranjskem, in drugod po Slovenskem voljeni. Ti nemškutarji (Deschmanni, Suppani, Hotschevari, Langerji, Seidli, Foreggerji, Duhatschi, Winkleri itd.) so glasovali vselej s Herbstom, torej so sokrivi vsega tega, kar se Herbstu očita od sorodne tovariške strani, torej tem bolj po pravici. Zato pa ta hrup, ki je zdaj po judovskih in vseh psevdo-liberalnih nemških novinah.

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Dunaj 27. januarja. V državnem zboru je bil denes berlinski dogovor s 154 glasovi proti 112 sprejet. Nasvet Herbstov je bil zavržen, samo 78 glasov je bilo zanj, a 193 proti.

Domače stvari.

— (**G. Kaltenegger.**) Z Dunaja se nam telegrafira 27. januarja o poludne: Iz dobre vira sem izvedel, da bode vitez Kaltenegger finačni prokurator tukaj na Dunaji. — Gödl postane sekcijški šef v ministerstvu vnanih zadev. — Zlasti prva novica je vesela za nas. „Promoveatur ut amoveatur“. Veseli nas, da g. Kaltenegger pride od nas iz Slovenije proč mej prave svoje rojake Nemce, za katere mu je zmirom srce bilo. G. Kaltenegger je, kakor naši bralci znajo, odkar je Dežman nekako ofrefelil in oslabil, duša kranjskega nemškega „ustavoverstva“. Naše veselje, da pride mož — na bolje, je pač dokaz naše dobrodušnosti: še političnemu neprijatelju želimo kaj boljšega. Uže ko smo včeraj v nemških novinah čitali, da je g. Kaltenegger 23. januarja bil na avdijenci pri Nj. vel. cesarji, vstala nam je želja, da bi na ta način zanj in za nas kaj dobrega bilo govorjenega pri tej priliki, da zapusti slovensko deželo kranjsko. Naša slutnja je izpolnena. — Druga novica,

da je g. Gödl postal sekcijski šef v ministertvu vnajega, bode veselila zlasti štajerske Slovence, ki v gosp. Gödlu spoštujejo pravičnega in poštenega moža.

— (Deželni načelnik kranjski) g. Kalina je bil 21. t. m. pri cesarskem obedu.

— (Ples v čitalnici) je bil v nedeljo večer kljub neugodnemu večeru zlasti od strani gospodičin in gospij dobro obiskan.

— (Konjsk tat.) Na včerajšnjem semnji je nek lopov tako predrzen bil, da je iz sredine ljudij, in ob belem dnevi konja, na prodaj priganega, v trenutku ukrasti hotel, ko gospodar nij pazil nanj, in hotel ž njim ubegniti. A spazili so ga, prijeli in policiji izročili.

— (Škoda.) Od tukaj se nam piše 25. jan.: V soboto večer se je peljal s štacunskim blagom jako obložen voz po špitalskih ulicah. Vreča, napolnena z rajžem je bila na dnu voza; pretrga se, in iz nje se siplje riž pri Majerjevej prodajalnici pričeni skoraj gori do konca ulice, in sicer gosto. Pobirali so ga ljudje in ga strgali z blatom vred na kup. Voznik pa je klel v jezi, menda tudi ne vedoč kaj storiti, ker se je pri najmanjšem premaknenju voza zopet usulo.

— (V Gornji grad) je imenovan za notarja Jurij Detiček, dozda notarski kandidat v Gradci.

— (Štajersko privatno učiteljsko društvo) za podporo učiteljskih udov in sirot je imelo lani 5842 gld. dohodkov, stroškov pa 6888 gld. Primanjkljaj se je pokrnil iz rezervnega fonda, ki ima 62.500 gld. premoženja. Zavod je brojil 209 pravih udov, ki 8 gld. na leto plačujejo.

— (Učiteljske službe) so razpisane na Kranjskem v Dolenjevsi (500 gld.), v Dragi (500 gld.), v Dobropolji (450 gld.), v Ložkem potoku (400 gld.), v Cerkljah (400 gld.), v Št. Janžu (500 gld.), v Šmarji (500 gld.), in v Horjulu (500 gld.).

— (Laški nož.) Tržaška „Edinost“ piše: V nedeljo zvečer je mirno šel po velikem trgu okoličan iz Verdela; pa kar naglo sti ga napadli zavratno dve šemi, z nožem ali bodalom dvakrat ga zabodli, da je precej na tla pal. Straže so ga našle, ter spremile najprvo v bližnjo lekarno, potem pa v bolnico; denes, ko to pišemo, še živi. Isti večer sta bila še dva druga na enak način ranjena. To daje nam povod, da govorimo o grdeji laškeji navadi, da se vse le z nožem in bodalom zavratno vrši. Pošten človek strmi, ko čita lokalne novice, skoro se nij tvegati pustna večera na ulico; če te zapazi kak zakrinkan človek, ako ima piko na té, kar zabode ti bodalo pod rebra.

Razne vesti.

* (Kuga na Ruskem.) Komisija na Dunaji, ki je posvetovala se, kaj storiti, da se zabrani zanesenje kuge iz Rusije, je sklenila prvič: poslati nekaj naših zdravnikov na mesto kuge v Rusijo, da se prepričajo. Ali dozda nij še nobeden zdravnik oglašil se, da bi hotel iti. Drugič je skleneno, da se ne smejo iz Rusije v našo monarhijo uvažati dokler kuga ne jenja: cunje, umazano perilo, kožuhovina, kože, ovčje usnje, čreva, diaka, ščetine, perje, kaviar, suhe ribe, sarepta balzam. Ovčja diaka se mora prej desinficirati. Te naredbe bodo izvedene kakor brž jih bodo tudi v Berlinu potrdili. — Iz Peterburga se piše v dunajsko „Med. Wochenschrift“, da je tam komisija za naredbe proti kugi prav pridna in delavna, da pa vlada carju prikriva pravo in celo nevarnost. To drugo valida ne bode resnično. Dovolj, da ima nemški vir.

* (Nesreča na morji.) Iz Carigrada se 25. jan. telegrafuje: Angleska parobrodna

ladija „Aloha“, ki je vozila žito v Antwerpen, je v Bosporu trčila ob drugo ladijo in se je potopila. Ljudje so se rešili.

* (Grozna nesreča.) Dne 22. t. m. zvečer jelo je v Berlinu v delavnici nekega mizarja v Gollnovstrasse goriti. Požar je tako hitro okolo sebe posegel, da je bila notranja hiša do najvišjega nadstropja vsa v ognju. Ko je prihitela požarna straža na pomoč. Hišne prebivalce, okolo 20 ljudij, ki vsled gostega dima nijso mogli najti stopnic, rešila je požarna straža po lestvah, mej tem ko so drugi, ko so postelje skozi okno na tlak pometali, sami na tla poskakali. Mej temi je bil krojač Schmerl, oče peterih otrok. Krojač zlomil si je pri skoku obe nogi, sproga si je hrbet oškodovala in vsled pretresa porodila; 2½ letna hčer njena se je malo poškodovala, a drugej 6 let starej, ki je tudi za materjo skozi okno skočila, se nij nič zgodilo. Sin njen 11 let star, hitel je po gorečih stopnicah navzdol, in tudi tega so zdravega rešili. Jeden šestletni deček in 1½ leta stara deklica, ki sta se pod zofo skrila, sta se zadušila. Skozi okno na tla skočila sta še soproga Polenc s svojim otrokom, ki so se vsi tako oškodovali, da so jih morali v bolnico prenesti.

Národno-gospodarska stvar.

Obrt z lesom na Kranjskem.

(Konec.)

Sodi iz mehkega lesa, ki se izdelava v Selcah, loškega okraja, držeči 12—200 litrov, rabijo se za prevažanje kislega zelja, medu, in razpošiljatev žganja, kar se ga doma rabi. Sodov za razpošiljavanje železnega blaga naredi se tukaj okolo 5—6000 vsako leto, a čebrov za pranje iz mehkega lesa nad 800 komadov. Izgotovi se tudi okolo 100 kolovratov, ki se večinom na Kranjskem porabijo.

V Loki in okolici izdelava se posode iz trdega lesa, in sicer škafe, sode, dna itd., ki se navadno doma, to je v okrajih Loka, Kranj, Kamenik in Ljubljana, porabijo; ceni se, da se jih izgotovi kakih 6—800 komadov. V fari Črni vrh, idrijskega okraja, izdelava se v precejšnjem številu škafe in čebri za pranje, kateri se potem poprodajo na Notranjskem, v Trstu in Istri.

Krhiljavnikov producira se v Mengši 3 do 4000, ki se prodajo na Štajersko in Hrvaško; nekaj malega od teh gre tudi v Trst in Reko.

V izanskej okolici izdelava se sodi za prepošiljavanje neočiščenega medu in cementa. Sodov za med naredi se okolo 300 komadov à 150 kilo, a sodov za cement izdelava se več.

Razen navedenih stvari izdelava se tudi za obdelovanje polja vse potrebno orodje in priprava, kakor: senene vile, grablje, razni ročniki, cepci, kolesa za plug i. dr., po zimi skoraj v vseh okrajih, in na prodaj prinese; razprodajo se vse te stvari le na Kranjskem.

Prebivalci robske fare, okraja velikolaškega, bavijo se ob zimskem času z izdelovanjem dvokolesnih vóz, ki se porabijo navadno za otroke. Izdelava se takovih vsako leto 3—400.

Košarice pletó se na Kranjskem uže za predavnih časov osobito v posavskih krajih od Vižmarjev do Beričeva, v bohinskeji dolini, na Notranjskem pri Idriji, Planini, v vipavskeji dolini in ribniškem okraju. Do leta 1830. izdelovali so le košarice za navadno kmetsko porabo, zategadelj se je le malo odvedlo v druge kraje. Okolo tega leta pak se je izučil neki košar iz Beričeva v Zagrebu pletiti ročne koške, koške za zibelke, in koške s pokrovom in druge, ter barvati protje z indigo. Vrnivši se čez jedno leto v svoj rojstni kraj, pričel je tudi sam izdelavati različne košarice, ki jih je v bližnji Ljubljani poprodal. Ker so drugi videli, kako mu gré blago brzo izpod rok, jeli so tudi drugi košari razne koše spletati.

Prodajalo se je blago sicer hitro, a izdelovanje se na množino nij moglo zdatno vzdigniti, ker so prodajalci imeli skrbeti le za domačo potrebo, a izvažanja košev pa draga voznina nij dopuščala, koja je prouzročevala košev velikost.

Po otvorjenju železnice na Kranjskem pričelo se je pa uže živahnejše gibanje pri izvrševanju te stroke domače obrti, in opazilo se je, da je od leta 1849. pletarstvo košev vidno napredovalo, ker železnica je omogočila, da so se kranjski koši izvažali v sosednje dežele, na Koroško, Štajersko in Hrvaško, da celo na zgorenje Avstrijsko in Ogersko. Še večjo važnost bi si pa ta obrt pridobila, ako bi se izdelavali tudi bolj fini koši.

Tvarina za izdelavanje košev nahaja se v obilici, in sicer osobito ob bregovih in produ savskem, na bregovih Ljubljane, v loškeji in kranjskeji okolici, ter v Bohinji, od koder se tudi vrbovje gromadno na prodaj donasa. Napredek v košarstvu pospeševal bi se izvrstno z racionalnim obdelovanjem vrb, katerega tu ne poznajo ljudje, a katero bi se lahko uvedlo; ipak bi pa to moral podpirati pouk, kako se finejša roba izdeluje.

Vsako leto se izdelava košev na Kranjskem najmenj 50.000; poproda se jeden komad od 5 kr. do 1 gl.; vsi ti koši reprezentujejo svoto 15.000 gld.

Brezove metlje izdelava po celem deželi, seveda le toliko, kolikor se jih doma ali v bližini potrebuje. V okolici ljubljanskeji in izanskeji, potem v vseh fare polhovgradske in dobavske izdelava brezove metlje uže za predavnega časa. Za minolih blizo 20 let se je pa izdelovanje v teh krajih zdatno pomnožilo, ker posreduje nekateri trgovci v Ljubljani prodajo. Brezovih metelj, ki se jih naredi v izanskeji okolici in farah Polhovgradec in Dobrava vsako leto, računi se lahko na 15.000 komadov, ki se po 4 in 5 kr. poprodajo; izdelava jih navadno po zimi in z navadnimi noži. —

Tužl.

27. januarja:

Evropa: Tragico iz Pulja.
Pri Slomu: Bauman iz Dunaja. — Rothschild iz Kaniže. — Hampel iz Dunaja. — Standacher iz Celovca. — Alerin iz Dunaja.
Pri Malibu: Tümler iz Dunaja. — Pollak iz Trsta. — Eberl, Freistadt iz Dunaja.
Pri bavarskem dvoru: Jaksch iz Blok. — Heisler iz Klanca. — Hrvat iz Notranjskega.

Dunajska borza 27. januarja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	60 gld.	90	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	62	25	„
Zlata renta . . .	73	30	„
1860 drž. posojilo . . .	112	25	„
Akcijske narodne banke . . .	764	—	„
Kreditne akcije . . .	208	50	„
London . . .	116	75	„
Napol. . .	9	34 1/2	„
C. kr. cekini . . .	5	55	„
Srebro . . .	100	—	„
Državne marke . . .	57	70	„

Dr. Franc Papež,

advokat v Ljubljani, (20—3)

(poprej koncipijent pri dr. Moše-tu)

ima svojo pisarno v križevniških ulicah h. šte. 4, v I. nadstropji.

Marke Wir empfehlen geschätzt.
als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel

Wagendecken (Plachen), Bettentlagen, Zeltstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne

in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

„Solide Firmen als Vertreter erwünscht“

(193—196)